

Тамбла Малкъар халкъны Къыраллыгъы къайтарылган кюнди

2008 жыл 27-чи МАРТ, ОРТА КЮН. № 59 (17910)

ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН
БЕРИ ЧЫГЪЫДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАГъАСЫ
3 СОМДУ

Къабарты-Малкъар Республиканы

Президенти А.Б. Каноковну Малкъар халкъны
къыраллыгъы къайтарылган кюнди бла байламмы

АЛГЫШЛАУ СЭЗЮ

Ол киши жеринде законсулуктын ачылыгъын
сыйнагъынды. Болады не тюрип къынлыкъы
зорлукъы зорлукъы да ууталмагъанды аны
еҳтименин, итилгүк кулулукъ этген инисти
кесир заманына алты таукец аттарга, ма-
мымурнутуга итиниен.

Насыла, башына тищечк къыйын сина-
уладан къутын, кесини историяны Ата
журттана. Къабарты-Малкъарыны халсазы-
рыны биркүнж ийнордеринде жанты жаша-
уун шыннаны къуяргы. Ата журтуна
къайтханын озгын 50 жылдан артыкъ заманы-
нин ичинде малкъар халкъ экономика, соци-
альный жыл къультура айнинда улду жети-
шмилеги жетигүрт. Аны алайтынды уа
малкъар халкъ. Россий Федерациинын кеп
милдетт ийнорондеги алтадан-алтында бара,
Ата журтубуна бирлигинде дементилини-
гии кючел, жанты бийнеккет жетерини
ышанынтын шартты.

Биз республиканы битеу халкъы белгиле-
ген милдет байрам – Малкъар халкъны къы-
раллыгъы къайтарылган кюн - Къабарты-
Малкъарыны халкъларыны бирлескенин эм
къыралышынанын кючелес, ишет жаны
дала жанындаулырна сибепликтер ет.

Биз кючелес, къындында малкъар халкъы
халкъын шөндүкөлөр тарыхан. Терспиди
бомай түрткүн, мындан 64 жыл алтын
ана биркүнж Къабарты-Малкъардан юзүн
афырын, зорлукъ жолуна жиберилгенди.

Жетишими

Италияды анга жетген жокъ эди

Сарбашины Солгыны жашы Элдар оғызын ийкүн-
да Италияны Фазано шахарында бортсан «Дон
Маттео Колуччи» деген музика конкурсында скрипка
сойкынланын сраларынын биринчи жерин алды.
Алыкъа бизнис республикасы халкъла
аралыкъ эришилүпеде аллай бийик доражаага жетген
музыканын болмаянганын эссе алсакъ, ол жетишими

дю. Ана бигэе конкурентле-
богъланырлын баям эди.
Алан Элдарины фахумсыз
москвачылыкъ, питечиле да
теркъ айнагъалан эдиин, -дей-
дай Светланы Михайловна.

Программа жылдыма-
ният эди. Аны классикасы
сөвет автроверлын чыгарылары-
да киргендеш.

Конкурсда күнү музыка
школалардан уйыл, профес-
сионал билим алмашын-
челедек окуй түрткүнде да
келгендеш. Алан бол скрип-
калында сапалыкъ чыгарылары-
да бек онгыла да бар эди.

Ахырында Элдар кесин-
дем тата маңыз балык эри-
гендеш.

Италиядын келгендеш, ол
скрипка музыкана фестива-
лынын, ызы бла олимпиада-
да шаарда токтамаганча кө-
рингенди. Эки ыйындан а
Наполициккеде Россенин югуна
скрипчакарынын конкурс-
рада болупкыду. Энди Элдар
ары, хазырланынды.

Сарбашины Элдар, бый-
ын Напольчи Юрий Темир-
канов аты 1-чи номерлы муз-
ыка школуна бошал, Санкт-
Петербургуну консерватория-
сынын онъижилькъ школуна
окытурга көрсөнди. Аны ары
быльбыт Ростовда эришил-
ди. Ахырында малкъар халкъ-
лыгъында алтадан-алтында

богъланынды.

Алтындын Совет Союз-

дан жетгенесинде алтын-

да алтындынде алтындын-

<

Узакъда, жууукъда да айтыла атынг,

Мамыр урунуугъа кёллендирген байрам

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Халыктын культурасын, иниятайлыгын аягы юсөне салу жана бла арт жылда бек атти эз этилгендей белгилеймей карамаз. Республикада эки алпакъар профессионалдын кызыл чыгармачылыкъ коллекциясы – Күйнгиздик Кыйынды драма театр бла «Балканы» фольклор-этнография антологиясы барлыпта.

Басма жаңыла да халқыны землілерин жағындаузында «Салтанат» газетасынан: «Минни-Тау» эм «Нор» - шарунарда қызынды. «Советтің мәденийдегі» республикандың атасында, «Элбіссеңін весті», «Год Чегем», «Трудовая пана»: ранжитеттеде да малшындағы түрде бетте өзгөрділіктердің турады. Республиканың тәнші тәншіліктерінде олардың мурдодын алған Мечилин Казиминиң жоржетиде.

Мындан бир ненча жыл алға Профсоюзның күлтүрәөнери альянсы майданда шаралып-Малквары мактахташына, ЖШ ёмжоры закыйзине, оғурулы адамга - «Шуаның жашы» сайынсынан домақтандыстерле салынғанда, бынтыр аспектилүү жамааты ортууна 90 жыл болгынан кейнде белгилегенд. Ойшиби чекпердөне поэти Чегем жаҳарда Юйоне-музейнин рөнөт этиленди, аны Қызында сөртме да жанырттылғанды. Долинске үзүүлүк политика реп

делиңде уа политика ре-
сессиялагъ тюшгенлени сей-
орлик мемориалы ишленгенд

рена теримин елгын таулуп
Малъкар халкынын кыралыгы
кайттарылышынан алтапчы барабымды мамир
урунууга келдиленген байран
 болупчын Биссең эди,
ал, күйүнчүн ээдеш! Көп
миллиет республикада адег-
терепеңе башхалыктарынан угын
башкынчылыктын көрүшүнен
бөркөрдүү жаңылардын
жөнүлдүүлүгүнен излөп
төшүүчүнүүн көрүп, көрүп
бирлинген көчпендүүнүн
хар затын да, очуу чүйдөй халк-
халыбын жашууда баштар,
айнан чюңүн, күндөн келген
ни эттенин бик бек кирабын.
Алайсыз милияттик жүтулүгүн
жону болуп күзүлүп эки Жар-
сунгыц, асан саны халкынан
басынын да күздөр мы айл
болжанды. Бизден башка бәш
халкын Кыралылыштарын,
антиптерин сакланылмаган-
дай, көнгөнчөнокон хата-
сындан ат жүртларын да тас
этгендие.

Хар байран да бизге озяян
халкынын ичинде жат алгынан
баштап, күннөн күннөн

рысын башнаныңдыра, автобусын жыныштырган - «Волжанин-КЕР» предприятие иштегербекди. Кыркүүсүн подряд ишил алганда жыдан эс 13 көрөк көп тааммалланыңды. Арт 15-20 жынын инициде Республикалык биринчи көр бар жылы ичинде 36 объект хайранынгра берилгенди. Бир жолын 9 эндэ шын Напильчики улуу микрорайонда жаңы школы ашиккелик ачанды.

Быттык гиче предпринимательство бала көрсөнгөнен да улуу эс бүрүлгүчди, болуштуу этиленди. Кызыл өврүккөн айланынг файдада жыльжып борчтады биринчи көр артый болгандыча. Социальный сферада халыктын көзөйдөрүн жана бла маалыматтын көзөйдөрүн ишчүү көрсөн көрсөнди, шашарлын, эллен тиыншилгөн жыйнтылады. Инвестиция промышлендемдөн да бурулуда. Россиянда Кызылбаты-Малкындын бек ариу жерлердиндөн бирине саналып Энгриусу тириесин айланып көрсөнди. Маддарлык көрсөнди көрсөнди кызылбатынын ишчүү көрсөнди, шашарлын, эллен тиыншилгөн жыйнтылады. Инвестиция промышлендемдөн да бурулуда. Россиянда Кызылбаты-Малкындын бек ариу жерлердиндөн бирине саналып Энгриусу тириесин айланып көрсөнди. Маддарлык көрсөнди көрсөнди кызылбатынын ишчүү көрсөнди, шашарлын, эллен тиыншилгөн жыйнтылады. Гиче эм орталык бизнеседе улуттук жыгардаган деген умут барды. Чырмасула чыгып турьшандыра да кварамай, Республикада миллеттени арапарында мамильдер, келишүүлүк, бирлиг, кызындардашын сакланыңдыра. Ол

Окъулұларыбыз bla ал сатырдабызы

Депортацияга социальный
политик ишеге кырал башы
ерсек, аны барсынан бер
баш харыптын эни болганды
парламент айрысанды. ССР-де
на таңды кыяраллада экинчи
урундуу күштүлдүрүлдүн
алыпканда зор бал көмүрочо
бреки, суплатады да айык-
шындашылды. Бу теманы
эл жаттуулду эмгүкүштүрдү
алимле да кётөргөндөнде,
нияттап улуттум ишиде ше
байраштында. Биринчи бо
шунда аны иосонден 1947-1948
жылдарда американлык Алем
Келап Карлап жазылды. Ызы
на норвегиялык Алфред Гранес
рет куялум ишми кызир-
такчылардын алды. Аланы оласын
Союз социумшарына са
лыштында. Аланада спор
тутур. Аддурхам Автор
иеси Кельстрип, Рамазан Карабаш
иеси кеслери оюмларын
жазылды.

КПСС-ни XX съездinden сora, бу темса да жыбылтый-турлардын, ардагылардын аны башында Бираз ачыпганы. Российсек демократизацияланган кезеүде дери иш ат на хандада берилгандай. Алай өкөнүштөр болгонсыз эse да, көбүнчө көрсөткөн болгон.

Сталин ёлгендөн сора репрессиягъа тюшген халкъланы

барты педагогика институту дә
Къярбаты-Малъкаръ кын-
рыйга университеттеги айланы-
тында онын элигенди зи да,
анды малькар тиин би ли-
тературасына кадафесы
ачылғанда. Малькаръ
жаш төмөнни икесиги ал-
кезиде да барлын ушонан-
дил. Алай инженер, вра-
ча да болбурыя сойбен таулу
жашланы бла кызыланы лыг-
талы направленнила бла Мос-
квағыа, Ленинградда, До-
надагы Ростовда жиберген-
ди.

Къярбаты-Малъкаръ импульс-
лен институтта малькар тиин
белимго күралып, Сталингро-
дим жазылышы ююн 1947
жылда 20 жылды туулган-
айттылык. Сотта ул Айдиль-
бай да ишил шашыланын-
ди. Ишни ишни кызметтеги ал-
ян бирек Күнбазын баш-
тарында күттеги болактуму-
тодика пообчилик күнбазын
болжанды. Оң көзде жашын
жашын алимырди бар эди. Ал-
тайланы Асер кандидат дис-
сертациясын тоз да уришын-
лында күрсөлганды. Моск-
вада, жашынан, Белозоло-
вская Академияна күнкүмүз тилден
имиш жазарга эм къору-
ларға тошген эди.

1958 жылда Малъкаръ та-
рыхындан документтенни эки
тому чыкырьгылыштары, 1959
жылда уа Наличкөн малькаръ-
лыла къярбатылганын къайды-
кан чыкырьгылыштарынын атапы
имконендерине бәндиргыл-
ганды. Бупролмы шәнди да
магзантасын тас этмегендө.
1961 жылда «Малькар халкыны
тарыхынын очреклері, деңег
имиш, 1963 жылда уа фоль-
кор жайымында» къайчылдын-

«Къярбаты-Малькаръ тарихын-
гылматы сәзлеңдөн» бын
очиңчюю тому чыгарылды
мила бла улуу имишил-
шаштынды.

РАН-ны Къярбаты-Маль-
каръ имиши ачылғанда
уа аны институттари
КЗМ-ни вузлары маль-
халкъсы реабилитация
да байланып проблеми
ни комплекс башка
төрөн тиинде эм та-
лайдына. Ала аспиранти-
ларынын бла докторантурасы
юстери бла имишил то-
торуя беломлюнерие усту-
бийк билимни специал-
ленди кызыярлауда гана

Къярбаты заманын ичкел-
малькаръ халкъ бирдө, да
малъкаръ улут жетишми-
тегендә эмди халкъны
на көре бийик билинчи
лары бла СССР-ни халкъ-
тарын да алтигинерине
гана. Алиминен саны
да башкадан да
кыламдай, Биогюнли
РАН-нын экадаукими
да: Залиханланы Мизи-
ев, Эшланы Тимур, Бир-
улинибиз а РаЕН-ни че-
рине айырлыгандында
дан артык имбиздик хал-
да аралын етессөйлөн-
димлянын членлериден
80-ден артык адам да
диссертациянын, 400-ге
үткүч адам да кандидат-
ларынын күрсөлгандында.

УЛАКЫЛАНЫ МАЛЪКАРЫ

РАН-ны Къярбаты-Маль-
каръ имиши арасынан
председателинын имишил
бла заместители, Филология
имишлимын докторантурасы

Жарықълыкъ халда

Ахыры. Алды 1-чи беткели.

Аллы 1-чи бөтдөди.

Гузеланы Жамал да, халбызын арасында атла айтылған алимле, профессорла, академикле, врача, устазла, башка белгилі адамда да аз болғанлыларын чертип, паяға күуашын, ахшы ишеге кесибизни юлошуюнозун къошта, жаштарға берекбиз, дегенді.

Залда олтургъанланы
МКУ-ну «Амикс» той-
юн коллективи, «Кафа»
ансамбли, коллежни пре-
подавательлерини «Элле-

Урванда жашанды, кызы Лила да таулұп тларына тебиреген көзегер, көн жарап айтты.

Ал танығаныдан күзаумым белгилік, барысы да Фрунзе түйрөде (шіңдігін Бишкек районда, Дмитриевка жашанды, Калинина колхозда иштегендеги жоюшты жасауда жашаганды. Аладанда, оруслула, украин-

Кеси, а жарынноң
дүйнә, ин бир
Была
Кант
зәлде
атызы
Анда
жайын
сора
пилле,

ышанын
шыншын-
тапшын-
секавчы-
ланыны
Ашы-
ланында
и Бойко
жиги, су-
ориген-
түркъ-
негиздигы
Парф-
е Барык-
буозбуну

шалланы Фаржан, Чопал, Ала-
ш, Жаболданы Хаким, Ка-
ра, Толтъурланы Леуан,
Битирланы Наисиф, Созалы-
ланы Хамбый, Кюмчесланы
Китая, Мухталым.

Артдан-артха лагъыда
бери башка тау элленд көп
юйорбай күттегендил. Биогон
лодык мында 80 тауду юйор
барды. Аланы асламасы
турғын орамты «Балкар-
каз» деп атталаңын.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

